

DOI 10.24144/2077-6594.3.2020.208614
УДК 614.1:31-055.2

Щербінська О.С.¹, Слабкий Г.О.²

Алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам

¹Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

²ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

director@professional-event.com, g.slabkiy@ukr.net

Щербинская Е.С., Слабкий Г.А.

Алгоритм подготовки системы первичной медико-санитарной помощи к оказанию комплексной медицинской помощи женщинам

Национальная медицинская академия последипломного образования им. П. Л. Шупика, г. Киев, Украина
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет», г. Ужгород, Украина

Shcherbinska O.S., Slabkiy G.O.

Algorithm of preparation of the system of primary health care to providing comprehensive medical aid to women

National Medical Academy of Postgraduate Education named after P. L. Shupik, Kyiv, Ukraine
Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

Вступ

На даному етапі реформування системи охорони здоров'я [1] пріоритетним напрямком є розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини [2] з затвердженням МОЗ України Порядку надання первинної медичної допомоги [3]. Важливої уваги в цих умовах набуває питання надання медичної допомоги жінкам [4], враховуючи необхідність володіння медичними працівниками первинної ланки спеціальними теоретичними та практичними компетенціями [5] і погіршення стану гінекологічного здоров'я жінок [6-8].

З прийняттям Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19 жовтня 2017 року N 2168-VIII [9] змінюється система фінансування закладів охорони здоров'я відповідно до пакетів медичних гарантій [10].

Мета роботи – розробити та представити алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам в умовах її пріоритетного розвитку на засадах загальної лікарської практики-сімейної медицини.

Матеріали та методи

Матеріалами дослідження стала законодавча база України із зазначеного питання, а методами дослідження стали системний підхід, метод структурно-логічного аналізу та методи концептуального і описового моделювання.

Результати дослідження та їх обговорення

Підготовка системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам має бути системною і здійснюватися на галузевому, регіональному рівнях та на рівні кожного центру первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД).

Комплекс медичної допомоги жінкам на первинному рівні включає наступні напрямки: допомога при гінекологічних захворюваннях, допомога при вагітності та в післяпологовому періоді, допомога, пов'язана із плануванням сім'ї та попередженням небажаної вагітності, допомога при інфекціях, що передаються статевим шляхом, послуги, які пов'язані з виявленням візуальних форм злоякісних новоутворень на ранніх стадіях розвитку та забезпечення медичного нагляду за жінками, що мають злоякісні новоутворення репродуктивної системи і пройшли курс лікування в онкологічному стаціонарі.

Для комплексного рішення поставленої задачі на галузевому рівні мають бути здійсненні наступні організаційні заходи та прийняті управлінські рішення, в результаті яких має бути забезпечена комплексна підготовка лікарів загальної практики-сімейних лікарів і сімейних медичних сестер до виконання ними поставлених завдань та сформована необхідна для вказаної роботи матеріально-технічна база сімейних амбулаторій.

Міністерство охорони здоров'я України, із залученням провідних закладів післядипломної медичної освіти, має розробити та затвердити стратегію підготовки лікарів загальної практики-сімейних лікарів і сімейних медичних сестер із зазначеного надзвичайно актуального і важливого напрямку діяльності.

Дана стратегія має включати програми, форми, бази, терміни підготовки. Крім того, на даному рівні управління має бути визначена система підготовки для медичних працівників інформаційних матеріалів з єдиними методичними підходами до надання жінкам медичної допомоги з визначенням їх тактики при різних клінічних станах. На завдання МОЗ України має бути створений єдиний сайт для сімейних лікарів з щомісячним поновленням та доповненням науково-методичної та управлінської інформації з забезпечення жінок комплексною медичною допомогою.

Підготовка лікарів загальної практики-сімейних лікарів (ЛЗП-СЛ) та сімейних медичних сестер з зазначеного питання в закладах післядипломної освіти потребуватиме занадто багато часу та ресурсів. Тому для рішення даної задачі в короткий термін і з мінімальними затратами нами пропонується модель покрокової підготовки медичних працівників. Вона полягає в наступному.

На замовлення МОЗ України в провідних закладах післядипломної медичної освіти за розробленими і затвердженими програмами проводиться теоретична і практична підготовка тренерів для всіх регіонів України з кожного напрямку медичної допомоги. За рекомендацією регіонального органу управління охороною здоров'я в закладі післядипломної медичної освіти проводиться відбір слухачів даних курсів з визначенням їх професійних та комунікаційних характеристик і потенційних можливостей стати провідником вибраного напрямку діяльності на первинному рівні в регіоні.

Стратегією, про яку говорилося вище, має бути передбачено не одноразове навчання регіональних тренерів, а регулярна їх участь у тематичних семінарах та тренінгах на галузевому рівні і заходах з обміну досвідом.

За участю лікарів акушерів-гінекологів, ЛЗП-СЛ та організаторів охорони здоров'я мають бути розроблені пропозиції до таблицю матеріально-технічного оснащення сімейних амбулаторій, впровадження якого забезпечить можливість надавати жінкам комплексну медичну допомогу. Дані пропозиції повинні бути затверджені доповненням до наказу МОЗ України від 08.04.2019 № 797 «Про внесення змін до Примірної таблиці матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, які надають первинну медичну допомогу» [11]. Також мають бути внесені доповнення до наказу МОЗ України від 19.03.2018 №504 «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги» з визначенням функцій ПМСД з надання комплексної медичної допомоги жіночому населенню, які мають бути запропоновані Міністерству охорони здоров'я робочою групою відповідних спеціалістів.

Всі ухвалені МОЗ України управлінські рішення мають бути враховані Національною службою здоров'я України при підготовці пакету медичних послуг для первинної медичної допомоги на 2021 рік.

Алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам на рівні регіону.

Відповідальним за підготовку системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам на рівні регіону є орган управління охороною здоров'я обласної/міської державної адміністрації. З метою проведення відповідної підготовки регіональний орган управління охороною здоров'я має прийняти відповідні управлінські рішення та провести організаційні заходи.

З метою забезпечення підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги на рівні регіону до надання комплексної медичної допомоги жінкам має бути розроблена за участю відповідних спеціалістів (організатори охорони здоров'я, ЛЗП-СЛ, лікарі акушерів-гінекологів, представники закладів післядипломної медичної освіти, представники системи громадського здоров'я) та затверджена регіональна комплексна програма.

Складовими програми мають стати заходи по забезпеченню системи ПМСД необхідною матеріально-технічною базою, підвищення рівня теоретичних та практичних компетентностей медичних працівників первинної ланки з питань комплексної медичної допомоги жіночому населенню, запровадження комплексних комунікаційних програм із населенням, розробка механізмів організаційних зв'язків між медичними працівниками ПМСД та акушерсько-гінекологічними службами закладів охорони здоров'я спеціалізованої медичної допомоги.

Важливою складовою заходів регіонального рівня є створення реєстру медичних працівників первинного рівня надання медичної допомоги – ЛЗП-СЛ та сімейних медичних сестер з регулярним його поповненням. Наступним кроком має бути на базі обласного тренінгового центру розробка графіку тренінгів для медичних працівників ПМСД за кожним напрямком надання на рівні ПМСД медичної допомоги жінкам. Графік має бути розроблено таким чином, щоб охопити всіма видами занять всіх медичних працівників первинної ланки регіону. Наш досвід проведення відповідних занять вказує на те, щоб в проведенні тренінгів одночасно брали участь як ЛЗП-СЛ, так і їх сімейні медичні сестри. Другою потребою стає визначення практичних баз проведення тренінгів, що забезпечить відпрацювання практичних навичок. Враховуючи, що одночасно післядипломну підготовку в регіоні буде проходити велика кількість медичних працівників первинної ланки медичної допомоги, рекомендується практичними базами для відпрацювання навичок затверджувати спеціалізовані заклади охорони здоров'я не тільки в адміністративному центрі регіону, а і на його адміністративних територіях. Це наблизить місце проведення занять до місця проживання слухачів і розподілить навантаження закладами охорони здоров'я.

Проводити заняття в регіонах за єдиними програмами мають підготовлені в закладах післядипломної медичної освіти тренери та викладачі медичних університетів/інститутів.

В рамках комунікацій з населенням задача стоїть в представленні кращого досвіду сімейних лікарів з надання

медичної допомоги жінкам та формування у них прихильності отримувати медичну допомогу на первинному рівні.

Алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам на рівні закладу охорони здоров'я.

На рівні закладу охорони здоров'я проводиться детальне вивчення, аналіз та прогнозування:

1. Показників чисельності жіночого населення та стану його здоров'я і потреби в медичній допомозі.

2. Визначення рівня готовності жіночого населення отримувати медичну допомогу у сімейних лікарів, причин відмови та організація роботи з усунення причини невмотивованості до цього.

3. Моніторинг та аналіз недоліків в питаннях надання медичної допомоги жінкам з послідуєчим навчанням з метою унеможливити їх повторення.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням якості надання медичної допомоги на рівні первинної медико-санітарної допомоги.

Висновки

Запропоновано алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам, впровадження якого забезпечить доступну та якісну первинну допомогу жіночому населенню.

Література

1. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2020 років / Стратегічна дорадча група з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні, 2015. – 41 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://healthsag.org.ua/strategiya>. – Назва з екрану.

2. Охорона здоров'я України: стан, проблеми, перспективи : спеціалізоване видання / В. В. Лазоришинець, Н. О. Лісневська, Л. Я. Ковальчук [та ін.]. – Київ, 2014. – 608 с.

3. Наказ МОЗ України від 19.03.2018 № 504 «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-19032018--504-pro-zatverdzhennja-porjadku-nadannja-pervinnoi-medichnoi-dopomogi>. – Назва з екрану.

4. Щербинська О.С. Надання лікарями загальної практики – сімейними лікарями акушерсько-гінекологічної допомоги та характеристика взаємозв'язку первинної ланки з акушерсько-гінекологічними службами / О.С. Щербинська, Г.О. Слабкий // Сімейна медицина. – 2019. – №3. – С. 63-67.

5. Слабкий Г.О., Щербинська О.С. Рівень самооцінки лікарями загальної практики-сімейними лікарями особистих теоретичних знань і практичних вмінь // The Unity of Science. – June, 2019 – С.70-72.

6. Стан здоров'я жіночого населення в Україні за 2017 рік. [Електронний ресурс] / Центр медичної статистики МОЗ України – 2018. – Режим доступу: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXVII.html> / (дата звернення 20.05.2020). – Назва з екрану.

7. Рак в Україні: захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби [Електронний ресурс] / З.П. Федоренко, Л.О. Гулак, Є.Л. Горох, А.Ю. Рижов, О.В. Сумкіна, Л.Б. Куценко. – 2019. – Режим доступу: <http://www.ncru.inf.ua/publications/> (дата звернення 14.04.2020). – Назва з екрану.

8. Слабкий Г.О. Характеристика абортів у жінок України / Г.О. Слабкий, О.С. Щербинська // Економіка і право охорони здоров'я України. – 2019. – № 1. – С.70-74.

9. Закон України „Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення” 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html. – Назва з екрану.

10. Пакети медичних послуг. Зміст та підхід до контрастування закладів охорони здоров'я. Національна служба здоров'я України. Київ. 2020. – 59 с.

11. Наказ МОЗ України від 08.04.2019 № 797 «Про внесення змін до Примірного табеля матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, які надають первинну медичну допомогу». [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://moz.gov.ua/uploads/2/11606-dn_20190408_797.pdf. – Назва з екрану.

References

1. Natsional'na stratehiya reformuvannya systemy okhorony zdorov'ya v Ukrayini na period 2015-2020 rokiv / Stratehichna doraadcha hrupa z pytan' reformuvannya systemy okhorony zdorov'ya v Ukrayini,. 2015. – 41 s. – [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <http://healthsag.org.ua/strategiya>. – Nazva z ekranu.

2. Okhorona zdorov'ya Ukrayiny: stan, problemy, perspektyvy : spetsializovane vydannya / V. V. Lazoryshynets', N. O. Lisnevs'ka, L. YA. Koval'chuk [ta in.]. – Kyiv, 2014. – 608 s.

3. Nakaz MOZ Ukrayiny vid 19.03.2018 № 504 «Pro zatverdzhennya Poryadku nadannya pervynnoyi medychnoyi dopomohy». [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-19032018--504-pro-zatverdzhennja-porjadku-nadannja-pervinnoi-medichnoi-dopomogi>. – Nazva z ekranu.

4. Shcherbyns'ka O.S. Nadannya likaryamy zahal'noyi praktyky – simeynymy likaryamy akushers'ko-hinekologichnoyi dopomohy ta kharakterystyka vzayemozv'yazku pervynnoyi lanky z akushers'ko-hinekologichnymy sluzhbamy / O.S. Shcherbyns'ka, H.O.Slabkiy // Simeyna medytsyna. 2019. – №3. – S. 63-67.
5. Slabkiy H.O., Shcherbyns'ka O.S. Riven' samootsinky likaryamy zahal'noyi praktyky-simeynymy likaryamy osobystykh teoretychnykh znan' i praktychnykh vmin' // The Unit of Science. June, 2019 – S.70-72.
6. Stan zdorov'ya zhinochoho naselennya v Ukraini za 2017 rik. [Elektronnyy resurs] / Tsentr medychnoyi statystyky MOZ Ukrainy – 2018. – Rezhym dostupu: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXVII.html> / (data zvernennya 20.05.2020). – Nazva z ekranu.
7. Rak v Ukraini: zakhvoryuvanist', smertnist', pokaznyky diyal'nosti onkologichnoyi sluzhby [Elektronnyy resurs] / Z.P. Fedorenko, L.O. Hulak, YE.L. Horokh, A.YU. Ryzhov, O.V. Sumkina, L.B. Kutsenko. – 2019. – Rezhym dostupu: <http://www.ncru.inf.ua/publications/> (data zvernennya 14.04.2020). – Nazva z ekranu.
8. Slabkiy H.O. Kharakterystyka abortiv u zhinok Ukrainy / H.O. Slabkiy, O.S. Shcherbyns'ka // Ekonomika i pravo okhorony zdorov'ya Ukrainy. – 2019. – № 1. – S.70-74.
9. Zakon Ukrainy „Pro derzhavni finansovi harantiyi medychnoho obsluhovuvannya naselennya” 19 zhovtnya 2017 roku № 2168-VIII [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html. – Nazva z ekranu.
10. Pakety medychnykh posluh. Zmist ta pidkhid do kontraktuvannya zakladiv okhorony zdorov'ya. Natsional'na sluzhba zdorov'ya Ukrainy. Kyiv. 2020. – 59 s.
11. Nakaz MOZ Ukrainy vid 08.04.2019 № 797 «Pro vnesennya zmin do Prymirnogo tabelya material'no-tekhnichnogo osnashchennya zakladiv okhorony zdorov'ya ta fizychnykh osib-pidpryyemtsiv, yaki nadayut' pervynnu medychnu dopomohu». [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: https://moz.gov.ua/uploads/2/11606-dn_20190408_797.pdf. – Nazva z ekranu.

Дата надходження рукопису до редакції: 27.05.2020 р.

Мета роботи: розробити та представити алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам в умовах її пріоритетного розвитку на засадах загальної лікарської практики-сімейної медицини.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження стала законодавча база України із зазначеного питання, а методами дослідження стали системний підхід, метод структурно-логічного аналізу та методи концептуального і описового моделювання.

Результати. Запропоновано алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам в умовах її пріоритетного розвитку на засадах загальної лікарської практики-сімейної медицини. Алгоритм включає організаційні та управлінські заходи на галузевому і регіональному рівнях та на рівні закладу охорони здоров'я. Головною метою є підвищення рівня компетенцій медичних працівників, удосконалення матеріально-технічної бази сімейних амбулаторій, мотивація жінок до отримання медичної допомоги у сімейних лікарів.

Висновки. Запропоновано алгоритм підготовки системи первинної медико-санітарної допомоги до надання комплексної медичної допомоги жінкам впровадження якого забезпечить доступну та якісну первинну допомогу жіночому населенню.

Ключові слова: первинна медико-санітарна допомога, медична допомога жінкам, підготовка, алгоритм.

Цель работы: разработать и представить алгоритм подготовки системы первичной медико-санитарной помощи к оказанию комплексной медицинской помощи женщинам в условиях её приоритетного развития на принципах общей врачебной практики-семейной медицины.

Материалы и методы. Материалами исследования стала законодательная база Украины по названному вопросу, а методами исследования стали системный подход, метод структурно-логического анализа и методы концептуального и описательного моделирования.

Результаты. Предложен алгоритм подготовки системы первичной медико-санитарной помощи к оказанию комплексной медицинской помощи женщинам в условиях её приоритетного развития на принципах общей врачебной практики-семейной медицины. Алгоритм включает организационные и управленческие мероприятия на отраслевом и региональном уровнях и на уровне учреждения здравоохранения. Главными целями являются повышение уровня компетенций медицинских работников, усовершенствование материально-технической базы семейных амбулаторий, мотивация женщин к получению медицинской помощи у семейных врачей.

Выводы. Предложенный алгоритм подготовки системы первичной медико-санитарной помощи к оказанию комплексной медицинской помощи женщинам, внедрение которого обеспечит доступную и качественную первичную помощь женскому населению.

Ключевые слова: первичная медико-санитарная помощь, медицинская помощь женщинам, подготовка, алгоритм.

Goal of research: to develop and present the algorithm of preparation of the system of primary health care to providing comprehensive medical aid to women in the conditions of its priority development on the basis of general practice-family medicine.

Materials and methods. The legislative base of Ukraine on the issue was used as the material for study. The following methods were applied in the course of research: the method of systematic approach, the method of structural and logical analysis and methods of conceptual and descriptive modeling.

Results. The algorithm of preparation of the system of primary medical-and-sanitary care to providing comprehensive medical aid to women in conditions of its priority development on the basis of general medical practice-family medicine is suggested. The algorithm includes organizational and managerial activities at the sectoral and regional levels, and at the level of the health care institution. The main goals are to increase the competence of medical staff, to improve the material-and-technical base of family outpatient clinics, to motivate the women to receive medical care from family doctors.

Conclusions. The algorithm of preparation of the system of primary medical-and-sanitary care to providing comprehensive medical aid to women is suggested, the implementation of which will provide affordable and qualified primary care to the female population.

Key words: primary medical-and-sanitary care, medical aid to women, preparation, algorithm.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: authors have no conflicts of interest to declare.

Відомості про авторів

Щербінська Олена Станіславівна – к.мед.н., асистент кафедри акушерства, гінекології і перинатології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика; 04112 вул. Дорогожицька, 9, м. Київ, Україна.
director@professional-event.com.

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., професор, завідувач кафедри наук про здоров'я факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; 88000 пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна.
g.slabkiy@ukr.net.